

Kinh nghiệm thúc đẩy chuyển đổi sang học tập trực tuyến và học tập kết hợp của KidsOnline

Đậu Thúy Hà

Công ty KidsOnline
Số 27, ngõ 59 Láng Hạ, Ba Đình,
Hà Nội, Việt Nam
Email: hadt@omt.vn

TÓM TẮT: Một hệ sinh thái dạy, học trực tuyến là tổng hòa của bốn thành tố: Người dạy học sẵn sàng cho dạy trực tuyến; người học sẵn sàng cho học trực tuyến; học liệu sẵn sàng cho dạy và học trực tuyến và hạ tầng Internet và thiết bị thông minh sẵn sàng cho việc dạy, học trực tuyến. KidsOnline chia sẻ một số kinh nghiệm và suy ngẫm từ thực tế thúc đẩy chuyển đổi sang học tập trực tuyến, học tập kết hợp trong khối giáo dục mầm non và giáo dục phổ thông, đặc biệt đối với các nhóm trẻ dễ bị tổn thương nhất (trẻ em vùng sâu vùng xa, trẻ em dân tộc thiểu số, trẻ khuyết tật và có nhu cầu học tập đặc biệt) trong giai đoạn Covid-19 và “bình thường mới” hậu Covid-19.

TỪ KHÓA: Học tập trực tuyến; học tập kết hợp; Covid-19; trẻ dễ bị tổn thương nhất; UNICEF Việt Nam; KidsOnline.

→ Nhận bài 13/11/2020 → Nhận bài đã chỉnh sửa 25/11/2020 → Duyệt đăng 25/01/2021.

1. Đặt vấn đề

Chúng ta đang ở thời điểm tháng 10 năm 2020, khi đại dịch Covid-19 đã càn quét qua mọi châu lục, với hơn 36 triệu người bị nhiễm Covid-19. Theo báo cáo của UNICEF tháng 9 năm 2020: “Tại thời kì đỉnh điểm khi cả nước hoặc từng địa phương bị phong tỏa, có gần 1,5 tỉ học sinh (HS) trên toàn cầu đã bị ảnh hưởng do trường học bị đóng cửa”. Cũng theo báo cáo của UNICEF, trong số đó, “ít nhất một phần ba HS trên thế giới không được học từ xa trong thời gian trường học đóng cửa”.

Ở Việt Nam, Covid-19 cũng đặt ra nhiều thách thức cho hệ thống trường học, đặc biệt là việc làm thế nào để kết nối với HS và đảm bảo tính liên tục của hoạt động giảng dạy thông qua hình thức dạy, học trực tuyến. Đối với trẻ em và HS, sinh viên ở các thành phố lớn, dạy, học trực tuyến là cách tốt nhất để học tập trong bối cảnh cách li tại nhà. Tuy nhiên, nhiều HS vùng sâu vùng xa, trẻ em thuộc những nhóm dễ tổn thương nhất, đang sống trong điều kiện không có đường truyền kết nối internet ổn định, không có thiết bị thông minh, để đảm bảo tính liên tục của GD thông qua phương thức học từ xa cho các trẻ em và HS này là một thách thức hiện hữu.

Nhóm cán bộ Công ti KidsOnline chia sẻ một số kinh nghiệm và suy ngẫm từ thực tế thúc đẩy chuyển đổi sang học tập trực tuyến, học tập kết hợp trong khối GD mầm non (MN) và GD phổ thông, đặc biệt đối với các nhóm trẻ dễ bị tổn thương nhất (trẻ em vùng sâu vùng xa, trẻ dân tộc thiểu số, trẻ khuyết tật và có nhu cầu học tập đặc biệt) trong giai đoạn Covid-19 và “bình thường mới” hậu Covid-19.

2. Nội dung nghiên cứu

Một hệ sinh thái dạy, học trực tuyến là tổng hòa của bốn thành tố sau:

- Người dạy học sẵn sàng cho dạy trực tuyến;
- Người học sẵn sàng cho học trực tuyến;
- Học liệu sẵn sàng cho dạy và học trực tuyến;
- Hạ tầng Internet và thiết bị thông minh sẵn sàng cho việc dạy, học trực tuyến.

Trong khuôn khổ có giới hạn của bài viết, chúng tôi đề cập đến các yếu tố 1, 3 và 4, là những yếu tố chúng tôi có điều kiện trực tiếp tham gia thu thập và tổng hợp thông tin trong giai đoạn trường học phải đóng cửa do Covid-19 vừa qua. Thành tố “mức độ sẵn sàng của người học cho học tập trực tuyến”

KidsOnline là doanh nghiệp công nghệ cung cấp hệ thống quản lý trường MN trên nền tảng điện toán đám mây được sử dụng rộng rãi để quản lý hơn 1.200 cơ sở GD MN với hơn 150.000 trẻ và 17.000 giáo viên MN. KidsOnline cũng là một thành viên tích cực trong Ban vận động thành lập Hiệp hội GD MN Ngoài công lập Việt Nam (VANPPE). Trong thời gian Covid-19 vừa qua (tháng 2 - tháng 8 năm 2020), KidsOnline và Ban vận động thành lập Hiệp hội GD MN Ngoài công lập Việt Nam đã có một số hoạt động mang tính ứng phó (responsive), góp phần giúp các cơ sở GD MN, giáo viên MN, các gia đình có con nhỏ, thích nghi và làm tốt hơn công việc của mình trong bối cảnh dịch bệnh. Qua trải nghiệm thực tế này, chúng tôi đi đến một số nhận định, trăn trở về mức độ sẵn sàng của ba trong bốn thành tố cấu thành hệ sinh thái dạy, học trực tuyến ở cấp GD MN và GD phổ thông như sau:

Ngay sau vài tuần đầu khi các trường học phải đóng cửa do Covid-19, ngày 19 tháng 02 năm 2020, KidsOnline và Ban vận động thành lập Hiệp hội GD MN Ngoài công lập Việt Nam đã tổ chức khảo sát online thực trạng chống chọi với Covid-19 của hơn 500 trường MN cả nước, để đến ngày 21 tháng 02 năm 2020, ra báo cáo nhanh gửi Bộ GD&ĐT. Quá trình khảo sát đã bộc lộ rõ sự chênh lệch về tính sẵn sàng trong tâm thế, kỹ năng, tài nguyên bằng tiếng dân tộc, cơ sở vật chất... về hạ tầng, năng lực số trong GD MN trong cả nước.

2.1. Một số nhận định về mức độ sẵn sàng của giáo viên mầm non và phổ thông cho dạy học trực tuyến

Có thể thấy ngay rằng, các kỹ năng chia sẻ tài nguyên, dạy và hướng dẫn học tập trên trực tuyến của giáo viên, các trường, cơ sở GD có điều kiện (trường có cơ sở vật chất tốt hơn, giáo viên được tập huấn, phụ huynh có điều kiện kinh tế để quan tâm đến con cái) vượt xa kỹ năng tương đương của giáo viên MN ở những địa bàn khó khăn. Trước Covid-19, trẻ đến lớp bình thường, sự khác biệt này không bộc lộ rõ rệt. Trong thời gian trẻ phải nghỉ học ở nhà vì đại dịch, các phương tiện dạy học trực tuyến như Zoom, Microsoft Team trở thành kênh truyền tải chính yếu của giáo viên MN thì sự khác biệt này thể hiện rõ nét và là một vấn đề không dễ giải quyết trong ngày một ngày hai.

2.2. Mức độ sẵn sàng của học liệu cho dạy, học trực tuyến

Trong khuôn khổ bài viết này, chúng tôi chỉ đưa ra các nhận định về tài nguyên dạy, học trực tuyến cho các nhóm trẻ dễ tổn thương nhất do trường học đóng cửa mà chúng tôi khảo sát được, cụ thể là: Trẻ em vùng sâu vùng xa; trẻ em các dân tộc thiểu số; trẻ MN khuyết tật, trẻ có nhu cầu GD đặc biệt.

- *Tài nguyên dạy và học bằng tiếng dân tộc thiểu số trên trực tuyến hết sức ít ỏi, khó tìm kiếm, khó chia sẻ.* Tài nguyên trang bị kỹ năng số cho phụ huynh, trẻ em dân tộc càng hiếm hoi hơn. Với thực tế tỉ lệ trẻ dân tộc thiểu số, trẻ miền núi đến trường MN trong giai đoạn 2011-2019 mới chỉ đạt 56,2% (cả nước đạt 88,5%); tỉ lệ huy động trẻ nhà trẻ chỉ đạt 11,8% (cả nước đạt 25,8%).

- *Trẻ MN khuyết tật, có nhu cầu GD đặc biệt có rủi ro bị bỏ lại phía sau cao hơn đáng kể* khi trường học bị đóng cửa do Covid-19. Như chúng ta biết, với trẻ khuyết tật, sự tách biệt với xã hội bắt đầu từ sớm. Theo số liệu của cuộc Tổng Điều tra dân số năm 2009, chỉ 66,5% trẻ khuyết tật độ tuổi 6-10 được đi học tiểu học, trong khi tỉ lệ toàn quốc là 97,0%. Mục tiêu của Bộ GD&ĐT đưa ra là đến năm 2020 có ít nhất 70% trẻ khuyết tật trong độ tuổi MN và phổ thông được tiếp cận GD hòa nhập chất

lượng, bình đẳng và thân thiện. Tuy nhiên, hiện nay phần lớn các trường chuyên biệt được đặt ở các khu vực thành phố, mặc dù 75% người khuyết tật sinh sống ở khu vực nông thôn (kết quả Điều tra quốc gia người khuyết tật, 2016) (Việt Nam: Điều tra quốc gia người khuyết tật, 2016. Báo cáo của Tổng cục Thống kê).

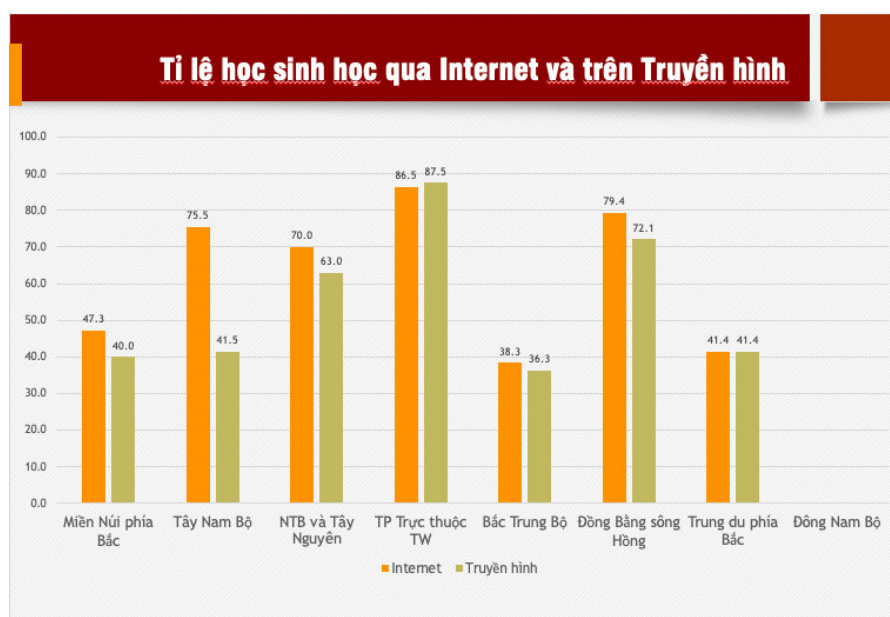
Chúng tôi phỏng vấn TS Trần Thị Thiệp, Phó Trưởng khoa GD Đặc biệt, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội, TS Thiệp cho biết về thực tế triển khai học từ xa cho các trẻ câm điếc ở Trường Dạy trẻ điếc Nhân Chính và Trường THCS Xã Đoàn trong thời gian đại dịch như sau :

“Trong giai đoạn Trường Nhân Chính và Trường Xã Đoàn phải đóng cửa vì Covid-19, việc dạy học bằng ngôn ngữ kí hiệu trên các kênh trực tuyến là hết sức khó khăn. Ở cấp học MN, chưa có học liệu trực tuyến nào để giáo viên sử dụng. Ở cấp Tiểu học, rất may là đã có một kho bài giảng trực tuyến bằng ngôn ngữ kí hiệu gồm 20 bài giảng môn Toán, 20 bài giảng môn Tiếng Việt và mới chỉ có vậy mà thôi. Các bài giảng trực tuyến này cũng chỉ có tác dụng hạn chế, do đặc thù của việc dạy trẻ khiếm thính rất khó để triển khai online (Ví dụ, giáo viên vẫn cần có bảng trắng để vẽ hình minh họa một số nội dung học tập cho trẻ). Các giáo viên ở hai trường này đã rất nỗ lực để thay bằng dạy trẻ khiếm thính qua Zoom thì đổi hướng sang hướng dẫn bố mẹ trẻ biết cách chỉ dẫn và dạy một số nội dung cơ bản cho con, khi con không được đến trường do Covid-19. Rất vui là gần đây Bộ GD&ĐT đã có chủ trương xây dựng thêm nhiều bài giảng các môn tiểu học bằng ngôn ngữ kí hiệu cho HS khiếm thính.”

Các cộng đồng chuyên gia và phụ huynh vì trẻ có nhu cầu GD đặc biệt như a365 cũng cho KidsOnline và Ban Vận động thành lập Hiệp hội GD MN Ngoài công lập Việt Nam biết, khoảng cách tiếp cận công nghệ của những trẻ này trong điều kiện thông thường đã rất lớn; trong thời gian covid, việc chăm sóc trẻ có nhu cầu đặc biệt càng gặp lúng túng, khó khăn rõ rệt.

2.3. Mức độ sẵn sàng của hạ tầng công nghệ thông tin và thiết bị thông minh phục vụ học tập trực tuyến

Về hạ tầng công nghệ, hướng ứng chủ trương rút ngắn khoảng cách số trong GD của Chính phủ, các Công ti viễn thông đã làm được rất nhiều để hầu hết các trường học Việt Nam được kết nối Internet. Tuy nhiên, nhiều trường mới chỉ có kết nối ở mức tối thiểu, chưa phù hợp để số đông HS, giáo viên cùng truy cập tài nguyên học tập. Báo cáo của Bộ GD&ĐT vào đầu tháng 6 năm 2020 cho thấy: “Tỉ lệ HS học qua Internet đạt 86,5% và trên truyền hình đạt 87,5% đối với HS ở các thành phố trực thuộc Trung ương. Tỉ lệ học trên Internet và truyền hình ở các địa phương thuộc vùng Đồng bằng Sông Hồng đạt 79,4% và 72,1%; Nam Trung Bộ và Tây Nguyên đạt 70% và 63%” (xem Hình 1).

(Nguồn: Bộ GD&ĐT)

Hình 1: Tỉ lệ HS học qua internet và trên truyền hình

Từ góc độ *tiếp cận thiết bị thông minh phục vụ học tập trực tuyến*, báo cáo của các nhà bán lẻ thiết bị công nghệ (như Thế giới di động, FPT) cho thấy trong thời gian trường học phải đóng cửa vì Covid-19, sức mua thiết bị công nghệ (laptop, máy tính bảng...) của các gia đình ở các đô thị tăng cao, 80%-120%, phục vụ mục đích học tập trực tuyến của trẻ thành thị. Trẻ em nông thôn, các vùng miền núi càng thiết thòi rở rệt hơn vì các em không có những điều kiện này.

Một thách thức lớn mà chúng tôi thấy rõ là sự vắng mặt các *thiết bị công nghệ giá thành rẻ* (dưới 1 triệu đồng/chiếc với tính năng vừa đủ cho học tập, phù hợp với thu nhập của đại đa số gia đình có con em đi học, để hiện thực hóa chiến lược triển khai năng lực kỹ thuật số cho HS. Hiện nay, Masstel là doanh nghiệp Việt Nam ít ỏi có cung cấp máy tính bảng (tablet) cho học tập nhưng giá bán cũng vẫn trên mức giá này.

Nếu Bộ GD&ĐT phát động phong trào “*One child, One device*” (mỗi trẻ em có một thiết bị thông minh) nhằm xã hội hóa việc trang bị thiết bị công nghệ giá rẻ cho HS ở các địa phương các vùng trắng về công nghệ thì chúng tôi tin tưởng rằng tốc độ triển khai xóa mù công nghệ trong GD cho những trẻ em dễ bị tổn thương nhất sẽ được đẩy nhanh hơn rất nhiều.

Trong một bài viết gần đây, GS. NGND Nguyễn Lân

Dũng có “*ước muốn thứ 3*” là thư viện trường học sẽ được trang bị thiết bị công nghệ để cho HS mượn dùng trong năm học. Có thể việc này cần thời gian và cơ chế để triển khai nhưng việc các công ti viễn thông, công ti công nghệ cung cấp gói dịch vụ viễn thông và thiết bị (máy tính bảng) giá rẻ cho trường học, sau 1 - 2 năm đổi máy một lần cho người dùng, có thể là một giải pháp khả thi và có lợi cho tất cả các bên.

3. Kết luận

KidsOnline và Ban Vận động thành lập Hiệp hội GD MN Ngoài công lập Việt Nam nhận định, thời gian 7 - 8 tháng vượt Covid-19 vừa qua đã đạt được hiệu ứng: đánh thức các gia đình, nhà trường và xã hội về sự cần thiết chuyển từ tâm thế “*ứng phó*” (responsive, reactive) với đại dịch bằng *kỹ năng số*” sang tâm thế “*chủ động* (proactive) trang bị năng lực số cho trẻ em”.

Từ tâm thế đến hiện thực hóa, đòi hỏi quyết tâm, trí lực, tài lực, vật lực của các bên. Bộ GD&ĐT và UNICEF đã có nhiều sáng kiến tập hợp trí tuệ và tài nguyên Việt cho công cuộc này. Các đơn vị như KidsOnline, Ban Vận động thành lập Hiệp hội GD MN Ngoài công lập Việt Nam cam kết tiếp tục góp công sức vào mục tiêu lớn đó.

Tài liệu tham khảo

- [1] UNICEF, (03/9/2020), *COVID-19: Ít nhất một phần ba học sinh trên thế giới không được học từ xa trong thời gian trường học đóng cửa*”.
- [2] Số liệu theo Báo cáo của Tổng cục Thống kê: *Kết quả Điều tra quốc gia về người khuyết tật, 2016*, đăng tải trên website của UNICEF Việt Nam.
- [3] *Chênh lệch trong tiếp cận học trên Internet, truyền hình tại các địa phương*, Báo Nhân Dân điện tử, ngày 03 tháng 6 năm 2020, <https://nhandan.com.vn/dien-dan-giao-duc/chenh-lech-trong-tiep-can-hoc-tren-internet-truyen-hinh-tai-cac-dia-phuong-460160/>.
- [4] *Doanh thu laptop bất ngờ tăng theo mùa Covid-19*, bài

viết trên ICTNews ngày 27 tháng 3 năm 2020: ICTNews:
Laptop bất ngờ tăng 80% doanh thu theo mùa Covid-19

[5] Nguyễn Lâm Dũng, *Ba ước muốn*, VnExpress ngày 5

tháng 10 năm 2020: <https://vnexpress.net/ba-uoc-muon-n-4171568.html>.

SOME EXPERIENCES ON THE TRANSITION TO ONLINE LEARNING AND BLENDED LEARNING OF KIDSONLINE

Dau Thuy Ha

KidsOnline JSC
No. 27 Lane 59 Lang Ha Street,
Ba Dinh District, Hanoi, Vietnam
Email: hadt@omt.vn

ABSTRACT: *When assessing the level of readiness of an online teaching and learning ecosystem, we see that it consists of four inter-dependent components: (1) teachers are ready for online teaching; (2) learners are ready for online learning; (3) materials and resources are ready for teaching and learning online; and (4) the Internet infrastructure and smart devices are available for teaching and learning online. This paper represents some experiences and contemplations of the Vietnamese education technology company KidsOnline on the transition to online learning and blended learning in Vietnamese kindergartens and schools, especially those catering to the needs of vulnerable groups of children (including children in remote areas, children from ethnic minorities, and children with disabilities and special learning needs) during the period of the Covid19-induced school closure, adapting to the post-Covid 19 new normal.*

KEYWORDS: Online learning; blended learning; Covid-19; vulnerable children; UNICEF Vietnam; KidsOnline.